

DEBAT

Christiansborg er kulturlivets sande provins
Gitte Ørskou
Side 3

Arkivfoto: Joachim Ladefoged

KRONIK | DEBAT | ANALYSE | NAVNE | TV

Økonomistudier serverer ensopret undervisning for de studerende, som derved uddannes i forsimplet kassetænkning, siger økonomistuderende Mads Falkenfleth fra bevægelsen Rethinking Economics, der kæmper for mere teoretisk bredde i undervisningen.

SAMFUNDSØKONOMI
INTERVIEW

LÆRKE MALMBAK

Økonomistudierne er underlagt en teoretisk ensretning, hvor der kun findes én sandhed, og det er fatalt. Ikke kun for de studerende, der aldrig lærer at stille spørgsmål til det, de modtager undervisning i, men for samfundet som helhed. Økonomer har jo enorm magt, fordi økonomi er flettet ind i nærmest alt i borgernes liv, så hvad sker der, hvis økonomerne tager fejl? De økonomer, der bliver uddannet lige nu, har intet lært om at se i nye retninger for at håndtere åbenlyse problemer som finanskriser, ulighed og klimaforandringer.

Sådan siger økonomistuderende Mads Falkenfleth, der taler på vegne af den nyligt stiftede danske afdeling af den internationale bevægelse Rethinking Economics. Overalt i verden kæmper studerende, akademikere og fagprofessionelle under bevægelsens bannere for at få økonomistudier til at åbne op for større alsidighed i den teori, de studerende præsenteres for. For ifølge bevægelsen står det lige nu rigtigt sløjt til. De estimerer, at op mod 90 procent af pensumlisterne her-

“ På statskundskab, vil det være fuldstændig utænkeligt, hvis du kun blev undervist i konservatisme. Men sådan er det ikke på økonomi

hjemme er domineret af 'neoklassisk økonomi', og eksamen er tilrettelagt, så der kun findes et rigtigt svar. Det samme billede tegner sig i mange andre lande.

»Når man starter på studiet, bliver man introduceret for en basal økonomisk model, der bygger på stiliserede antagelser, såsom at der er fuld-

kommen ligevægt mellem udbud og efterspørgsel, og at alle mennesker er rationelle. Andet og tredje år bliver modellen så gjort lidt mere avanceret ved at inddrage undtagelsestilfælde, men grundlæggende er der hele vejen igennem studiet tale om undervisning i den samme model som et benchmark«, siger Mads Falkenfleth, der erindrer, at han på et tidspunkt i løbet af første år måtte stille sig selv spørgsmålet: Er det bare mig, eller har de her antagelser intet med virkeligheden at gøre?

»Det føles som at begå overgreb på den faktiske verden, når man skal have altting til at passe ind i en og samme grundmodel. De redskaber, vi præsenteres for, handler kun om én ting: at korrigere for afvigelse, så man kan komme tilbage til idealtilstanden, hvor konkurrencen mellem virksomheder er fri, og markederne vokser. Altting skal ligesom gå op i en højere enhed, men sådan er virkeligheden jo langt fra. Nogle siger, at den slags tænkning svarer til, hvis meteorologer vil sige noget fornuftigt om vejret i morgen ved at kigge på et vandmolekyle».

Som studerende lærer I vel også at forholde jer kritisk til det, I bliver undervist i?

»Det er meget begrænset på økonomi. Der bliver du undervist i, som var det en naturvidenskab. Teorien bygger ikke på værdibaserede antagelser, sådan er det bare. Og der er ingen tid til at stille spørgsmål til, om idealtilstanden med vækst og fri konkurrence overhovedet er det rigtige mål at sigte efter. Det ideologiske aspekt er gemt bag matematiske abstraktioner«, siger Mads Falkenfleth og henviser til, at et fag som videnskabsteori, hvor studerende ellers netop vil blive udstyret med et kritisk blik, er stærkt nedprioriteret på hans eget studie. Ofte findes der ingen, som forsker i området,

På økonomistudierne er finanskriser og klimaforandringer en parentes

KRITIKER. Mads Falkenfleth er medlem af studenterbevægelsen Rethinking Economics, der er skarpe kritikere af økonomistudiernes ensoprettede undervisning.
Foto: Finn Frandsen

og derfor har det kørt på skift mellem underviserne i mange år, så faget nedprioriteres.

Der er vel også en pointe i, at studerende selv kan forfølge interesseområder ved at læse ud over pensum?

»Nej, det er en kritik, der er skudt helt ved siden af. For det første har vi i forvejen et omfattende pensum, der kræver mange timer af os. Og for det andet har studerende brug for vejvisningen af professorer, der ved noget om emnerne og kan guide til troværdige kilder. Men vigtigst, så er det jo ikke sådan, at vi skal læse om emner, fordi det er båret af interesse. Vi skal præsenteres for ting i bredden uanset hvad, fordi det er en forudsætning for at kunne stille spørgsmål til dogmerne. Det har så stor betydning for vores liv, hvad de økonomiske teorier dikte-

rer, og hvis ikke vi som økonomer evner at være kritiske, hvem skal så?».

Verden kalder på nytænkning

Mads Falkenfleth mener, at det nu mere en nogensinde er nødvendigt at åbne op for den teoretiske lære, fordi verden synes at være løbet ind i en række blindgyder, som den dominerende økonomiske tænkning har svært ved at håndtere.

»Finanskrisen i 00'erne er et meget godt eksempel på, hvad der kan ske, når de perfekte modeller forsimplet virkeligheden. Forud for krisen blev finanssektorens rolle længe opfattet som en form for formidlingskanal, hvor banker og pengeinstitutter transporterede penge mellem købere og sælger, og dermed overså man helt, at finanssektoren i sig selv er en interesserede aktør, der kan vende op og ned på markedet. Den 'forselselse' har man så siden forsøgt at rette op på«, siger Mads Falkenfleth og fortsætter:

»Men blind spots er der i høj grad stadig. Det mest alarmerende eksempel på, at modellerne overser centrale ting, er klimakrisen. Jeg tænker tit, at vi aldrig kommer klimakrisen til livs, hvis ikke

strukturerne på økonomistudierne ændres.

Men du påstår vel ikke, at dine undervisere ignorerer, at klimaforandringerne også kræver løsninger fra dem?

»Nej, men vi har at gøre med løsninger, som hele tiden befinder sig inden for samme simple model. Her vil svaret være at markedsføre klimaproblematikken ved at forstå den som eksternaliteter, altså markedsfejl. Dem kan man så korrigere for ved eksempelvis at indføre CO2-kvoter og på den måde få markedet tilbage i ligevægt. Det er kassetænkning, som lukker ned for, at der måske findes en helt anden genial ide derude, som kan løse det her».

Kan man ikke omvendt se en fordel i, at der findes et fælles teoretisk sprog blandt verdens økonomer, når man skal forsøge at løse en problematik, der i forvejen er kompleks?

»Nej, for du tager udgangspunkt i en idealtipe i økonomi, som umuligt kan besvare alle spørgsmål. Der findes overordnet ni økonomiske skoler. Ingen af dem indfanger hele verden, men de burde blive brugt supplerende. På andre stu-

dier, eksempelvis statskundskab, vil det være fuldstændig utænkeligt, hvis du kun blev undervist i konservatisme. Men sådan er det ikke på økonomi. Det giver en masse blinde vinkler, som betyder, at du er sat bagud fra start».

Hvis det ligefrem svækker jeres faglighed som økonomer, hvad er så din forklaring på, at man fra universiteternes side ikke er mere åbne over for at se teoretisk bredere?

»Der er mange forklaringer. En ting er, at der hersker en form for tidsbegrænsning i forhold til at skrive lærebøger og andet undervisningsmateriale om. Noget andet er, at der forekommer en form for udskamning af dem, der ser i nye retninger, eksempelvis en økonom som Jesper Jespersen, som mange inden for økonomifaget opfatter som en dårlig økonom, der er motiveret af ideologi. Så hvis du selv vil avancere inden for den videnskabelige verden, skal du prædike de eksisterende dogmer. Det bliver et selvopretholdende system».

laerke.malmbak@pol.dk

Læs økonomiprofessor Nina Smiths svar på kritikken: Side 2

Skruen uden ende

CHEFREDAKTØREN
CHRISTIAN JENSEN

Terrorlove bør have udløbsklausuler.

Danmark er ikke altid det liberale forbillede, som vi gerne vil være. Det fik vi et grelt eksempel på i denne uge.

En 33-årig kvinde fra Vejen i Sydjylland planlægger at rejse til det nordlige Syrien. Hun vil bidrage til den humanitære genopbygning af det borgerkrigshærgede land. Kvinden ser sig selv som en fredelig socialist og idealist, og ingen ser hende som andet end det. Indtil Københavns Politi på besked fra PET ringer til hende kort før afrejsen. Herefter går det stærkt.

Ikke alene fratager PET kvindens hendes danske pas. De giver hende også udrejseforbud fra Danmark. To voldsomme indgreb i den personlige frihed. Særligt for en ustraffet kvinde, der ikke er under mistanke for at ville forøve kriminalitet eller terror af nogen art.

Man kan mene, at det er ufornuftigt og uforsigtigt at rejse til det nordlige Syrien og engagere sig i genopbygningen af et land, der efter den årelange borgerkrig mange steder står tilbage som en rygende ruin. Men man kan ikke mene, at det er strafbart.

Derfor rejser det politiske spørgsmål sig: Var det virkelig sådan, et flertal i Folketinget ønskede det, da de vedtog den såkaldte paslov i kampen mod danske syriskekrigere i 2015?

Nej, siger i dag partier som Konservative, de radikale og SF. Efter denne uges afdækning af sagen her i avisen erklærer de sig overraskede over konsekvensen af den lov, de stemte igennem. Til det er der blot at sige: Hvordan kan det overraske, at vidtgående love får vidtgående konsekvenser?

Endnu mere hult klinger fortrydelsen, når de tre partier – og resten af Folketinget – faktisk var grundigt varskoet via høringsvar fra Justitia og Institut for Menneskerettigheder, der advarede netop mod den type sager, den 33-årige kvinde nu er havnet i.

Men respekt for, at de tre partier trods alt er blevet klogere. Ubegribeligt er det derimod, at hverken Socialdemokratiet eller Dansk Folkeparti kan se det groteske i deres egen lov.

PÅ DET overordnede plan er pasloven et eksempel på, hvordan Folketinget igennem de seneste ti år har strammet terrorlovene igen og igen. Det sker typisk kort tid efter en terrorhandling eller en trussel, og lovene og lovstramninger er blevet politikeres primære redskab til at vise befolkningen handlekraft og konsekvens.

Men lovgivning per impuls og folkestemning producerer ofte uigennemtænkte og forhastede love, der ofte indskrænker de basale frihedsrettigheder, politikere søger at beskytte.

Hvad stiller vi op med det paradoks? Her er pasloven både problem og løsning. For pasloven er udstyret med en udløbsklausul, som gør, at den bortfalder i 2020, medmindre Folketinget vælger at forlænge den.

Folketinget bør bruge eksemplet til at udstyre al terrorlovgivning med en udløbsdato. Det er langtfra tilfældet i dag. Dermed vil der i den politiske proces blive indbygget en evaluering og debat af terrorlovenes politiske mål og faktiske konsekvens, hvilket i dag er foruroligende fraværende.

For hvilken politiker tør argumentere for at slække terrorlovene, hvis terrorangrebet så rammer i morgen? Det er den politiske psykologi, der gør terrorlovene til skruen uden ende.

Den 33-årige kvinde kom aldrig til Syrien. Nu venter en retssag på Frederiksberg. Men på Christiansborg bør politikerne allerede nu begynde at rydde op efter sig selv.
christian.jensen@pol.dk